

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, imenovana je Komisija za ocjenu master rada, pod nazivom, *“Uloga porodičnog vaspitanja u pojavi asocijalnog ponašanja kod djece starijeg školskog uzrasta”*, kandidatkinje *Kristine Begović* u sledećem sastavu: dr Jelena Perunović-Samardžić (mentor), doc. dr Milica Jelić Krulanović (član) i doc. dr Jovana Marojević (član). Kandidatkinja je uspješno položila sve ispite predviđene planom i programom na studijskom programu za pedagogiju.

U skladu sa članom 16, stav 1, Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, Komisija podnosi sledeći

I Z V J E Š T A J O MASTER RADU

Master rad kandidatkinje *Kristine Begović*, na temu *“Uloga porodičnog vaspitanja u pojavi asocijalnog ponašanja kod djece starijeg školskog uzrasta”* ima 67 strana, uključujući literaturu i priloge. Kandidatkinja je tokom pisanja rada koristila literaturu koja broji 56 bibliografskih jedinica. Rad je struktuiran u dvije tematske cjeline. U okviru prve tematske cjeline *Teorijski dio* rada detaljno je operacionalizovan koncept: Značaj porodičnog vaspitanja, Funkcija porodice i njena uloga u društvu, Stilovi roditeljstva i njihov uticaj na razvoj djece, Ponašanja roditelja kao faktor rizika za razvoj asocijalnog ponašanja kod djece, Uloga porodičnog vaspitanja u pojavi asocijalnog ponašanja kod djece, Pregled dosadašnjih istraživanja, dok u drugoj tematskoj cjelini *Metodološki dio rada*, ima razrađen koncept: Predmet istraživanja, Cilj i zadaci istraživanja, Hipoteze istraživanja, Značaj i karakter istraživanja, Paradigme u istraživanju, Metode, tehnike i instrumenti istraživanja, Populacija i uzorak istraživanja, Prikaz rezultata istraživanja, Diskusija. Nakon objedinjavanja teorijskog i metodološkog dijela rada, kandidatkinja *Kristina Begović* opsežno analizira empirijsku evidenciju u okviru ovog poglavlja pod nazivom, *Zaključak*. Kandidatkinja je svoju teorijsku elaboraciju fokusirane problematike utemeljila brojnim relevantnim izvorima i publikacijama.

Na kraju se nalaze *Prilozi*, odnosno instrumenti koji su funkcionalno operacionalizovani i primijenjeni u ovom istraživanju.

Ovaj poduhvat označava predani rad i stručnost Kristine Begović u proučavanju ključnih aspekata uloge porodičnog vaspitanja u pojavi asocijalnog ponašanja kod djece starijeg školskog uzrasta, doprinoseći tako širem razumevanju i unapređenju prakse u vezi sa ovom veoma bitnom temom.

Kandidatkinja u uvodnom dijelu rada opsežno i teorijski-naučno argumentovano razmatra temeljne pretpostavke gdje navodi da je porodica prvi susret djeteta sa spoljašnjim svijetom i naravno da sve ono što se dešava u porodici utiče na njegov razvoj ličnosti, odnosno naravno da će roditelji svojim načinom vaspitanja igrati glavnu ulogu u vaspitanju djeteta. Društvenu sredinu ne možemo da zaobiđemo u procesu vaspitanja. Sredina u kojoj se dijete razvija takođe ima bitne predispozicije njegovog kasnijeg ponašanja i shvatanja svijeta. Moramo istaći da se pod društvenim okolnostima ličnost individue mnogo mijenja i razvija. Polaskom u školu dijete se susreće sa osamostaljivanjem i uspostavljanjem novih socijalnih odnosa. Uticaj škole, njena organizacija i odnos prema učeniku nezaobilazan je faktor u razvoju ličnosti, zato škola i teži da svoje uslove prilagođava učeniku, njegovom uzrastu, potrebama, psihofizičkom razvoju i njegovim afinitetima. Obzirom da je čovjek društveno biće, on komunicira, održava kontakt i veze sa drugim ljudima, a vršnjaci vrše veliki uticaj na formiranje stavova, mišljenja, a i karakteristika ličnosti kod djeteta, jer dijete želi i nastoji da bude prihvaćeno i da bude dio određene grupe. Uticaj kulture na razvoj ličnosti možemo da pojasnimo usvajanjem ponašanja, običaja i vrijednosti koje su karakteristične za sredinu u kojoj se dijete formira i odrasta.

Begović navodi da je porodica i vaspitanje u porodici ključno u formiranju ličnosti i ponašanja djeteta. Kroz svakodnevne interakcije djeca uče obrasce ponašanja, razvijaju svoje vrijednosti i formiraju socijalne vještine. Međutim, kada roditelji pokazuju asocijalna ponašanja, to može imati ozbiljne posledice po djecu što utiče na njihov emocionalni, socijalni i psihološki razvoj. Takođe, tvrdi da roditelji svjesno ili čak nesvjesno savjetima, pohvalama i kaznama formiraju u djetetu određene karakterne osobine ili crte ličnosti. Svojim stavovima i ponašanjima doprinose razvoju mnogih pozitivnih ili negativnih osobina kod djeteta.

U radu se fokusira na uticaj porodice i porodičnog vaspitanja na ponašanje djeteta, a posebnu pažnju posvetila je tome kako porodica utiče na pojavu asocijalnog ponašanja djece starijeg školskog uzrasta, kako i glasi naziv ovog master rada.

Kako je kandidatkinja navela u radu pored porodice djetetu je izuzetno bitno mišljenje vršnjaka, ono želi da se istakne i da bude prihvaćeno što potvrđuju brojna istaživanja. Dešava se da dijete ne posjeduje odgovarajuće socijalne vještine koje su mu potrebne kako bi uspostavilo i održavalo kvalitetne odnose, družilo se s vršnjacima i zadovoljavalo svoje potrebe za druženjem. Da li će dijete biti prihvaćeno ili ne zavisi od njegovog ponašanja u grupi i njegovih socijalnih vještina. Hoće li biti označeno kao prihvaćeno ili ne zauzima značajnu poziciju u djetetovom daljem razvoju, prilagođavanju, zadovoljstvu sobom i motivaciji za akademskim uspjehom. Kandidatkinja navodi da su brojni problemi sa kojima se suočava pojedinac koji nije prihvaćen od strane vršnjaka, kako bi se oni izbjegli jačaju se njegove socijalne kompetencije i podstiču se oblici ponašanja koji su društveno prihvatljivi.

U polazištu metodološkog koncepta, kandidatkinja, ističe da kroz primjenu odgovarajuće metodologije istraživanja, *cilj* je utvrditi da li i koliko roditelji zapravo utiču na djecu svojim asocijalnim ponašanjem. *Zadaci* koji prate ovako postavljen cilj su bili sledeći: Utvrditi koliko su prisutna asocijalna ponašanja kod roditelja, utvrditi koliko utiču ponašanja roditelja na djecu i utvrditi koliko djeca usvajaju ponašanja svojih roditelja.

Glavna hipoteza glasi: Pretpostavlja se da porodično vaspitanje ima značajnu ulogu u pojavi asocijalnog ponašanja kod djece starijeg školskog uzrasta. Glavnu hipotezu kandidatkinja operacionalizuje kroz tri odgovarajuće sporedne hipoteze. U metodološkom kvalitativno-kvantitativnom istraživačkom okviru, kandidatkinja definiše značaj i karakter istraživanja, paradigme u istraživanju, metode, tehnike i instrumente istraživanja pomoću kojih testira projektovane hipoteze.

Kandidatkinja ističe da je važno napomenuti da joj je ova metodologija omogućila ne samo da procijeni trenutno stanje u istraživanom domenu, već joj je dala i relevantne smjernice za potencijalno unapređenje i razvoj ove aktuelne teme. Holistički pristup istraživanju doprinio je stvaranju sveobuhvatne slike, ključne za donošenje utemeljenih zaključaka i planiranje budućih koraka.

Podatke potrebne za istraživanje, kandidatkinja Begović prikupila je putem anketnog upitnika namijenjenog učenicima devetog razreda osnovne škole koje je realizovala u školama centralne i južne regije Crne Gore.

Tako je istraživanje sprovedeno u dvije osnovne škole centralne regije Crne Gore (JU OŠ „Luka Simonović“ i JU OŠ „Ratko Žarić“ iz Nikšića) i jedna osnovne škole primorske regije Crne Gore (JU OŠ „Mirko Srzentić“ iz Petrovca).

Na osnovu prikupljene empirijske evidencije, kandidatkinja konstatuje da je ključna istraživačka hipoteza prihvaćena, detaljno obrazlaže i argumentuje navedene sporedne hipoteze, a u zaključku jasno navodi šta je utvrđeno istraživanjem.

Analizom dobijenih podataka, kandidatkinja zaključuje da rezultati istraživanja ukazuju na to da djeca ne samo da primjećuju, već i usvajaju i kasnije primjenjuju obrasce ponašanja svojih roditelja. Kada roditelji pokazuju nezainteresovanost, neposvećenost, emotivnu nedostupnost i nedostatak otvorene komunikacije, djeca su u stanju da ta ponašanja prepoznaju i direktno usvajaju u komunikaciji sa svojim roditeljima i drugim ljudima. Ovo uključuje preuzimanje negativnih stilova komunikacije i ponašanja, što vodi ka razvoju asocijalnih tendencija. Ovi procesi se temelje na kognitivnih i socioemocionalnim mehanizmima učenja, pri čemu djeca modeliraju svoje ponašanje prema primjerima koje dobijaju u svom primarnom okruženju, tj. u porodici. Bigović konstatuje da je potvrđeno da nedostatak roditeljske pažnje i posvećenosti značajno utiče na emocionalno stanje i ponašanje djece. Savremeni način života, obilježen odsustvom roditelja zbog profesionalnih i svakodnevnih obaveza smanjuje kvalitet porodične interakcije. Za rezultat dobijamo emocionalnu deprivaciju djece što može doprinijeti razvoju disfunkcionalnih obrazaca ponašanja i socijalnih problema. Mentalna i emocionalna nezadovoljstva kod djece usled nedostatka roditeljske pažnje mogu voditi ka razvoju asocijalnih ponašanja. Nedostatak roditeljske ljubavi i pažnje, kao i odsustvo direktne i otvorene komunikacije sa djecom su identifikovani kao ključni faktori koji povećavaju rizik od socijalne izolacije i povlačenja kod djece. Ove okolnosti doprinose smanjenju učestvovanja djece u socijalnim interakcijama, školskim aktivnostima i vanškolskim društvenim događajima. Rezultat takvih uslova jeste razvoj asocijalnih obrazaca ponašanja koji nepovoljno utiču na socijalni i emocionalni razvoj djeteta, smanjujući njihovu sposobnost prilagođavanja i participacije u društvenom životu.

U razvoju svakog pojedinca značajnu ulogu igra porodica, porodično vaspitanje, odnosi u porodici i emotivna klima koja je u istoj zastupljena. Da bi djeca mentalno, fizički i emotivno napredovala u razvoju potrebni su podražavajući oblici ponašanja roditelja. Nedostatak tih oblika ponašanja mogu da dovedu do razvoja ponašanja koja imaju asocijalne karakteristike. Iz priloženog istraživanja utvrđeno je djeca usvajaju ponašanja svojih roditelja, pa bila ona

pozitivna ili negativna, u našem slučaju su to negativna ponašanja sa asocijalnim tendencijama. Prema tome, ogromna je uloga i značaj porodice u oblikovanju ponašanja kod djece.

Analizom dobijenih rezultata kandidatkinja zaključuje da djeca preuzimaju ponašanja koja prepoznaju kod svojih roditelja, pri čemu emocionalna distanca, nedostatak pažnje i izostanak otvorene komunikacije između roditelja i djece doprinose razvoju asocijalnih tendencija. Zajedno s tim, opterećenost i prezauzetost roditelja negativno utiče na emocionalno stanje djece, što može dovesti do njihovog nezadovoljstva i neprilagođenog ponašanja. Takođe, i nedostatak direktne i otvorene komunikacije povećava rizik od povlačenja i socijalne izolacije djece što negativno utiče na njihov društveni i emocionalni razvoj. Ovi podaci ukazuju na ključnu ulogu roditeljske pažnje, komunikacije i kvalitetnog vaspitanja u podržavanju zdravog razvoja i sprečavanju negativnih obrazaca ponašanja kod djece.

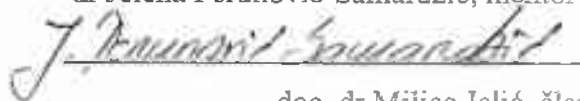
U zaključnom dijelu Kristina Begović navodi da je potrebno osvrnuti se i na određena ograničenja koja su pratila njeno istraživanje. Prvo ograničenje jeste to da je istraživanje sproveda na relativni malom uzorku što može ograničiti generalizaciju dobijenih rezultata na širu populaciju. Pored toga, odgovori koje je dobila od djece ne moraju nužno biti vjerodostojan prikaz njihovih stvarnih mišljenja o ovoj temi, navodi i da je prilikom popunjavanja ankete djeca mogu biti neiskrena, neobjektivni u davanju odgovora, nasumično popunjavati nivoe slaganja sa tvrdnjama i slično.

Na osnovu navedenog imajući u vidu argumentaciju koja svjedoči o kvalitetu, svrsishodnosti i relevantnosti, Komisija sa zadovoljstvom konstatuje da master rad kandidatkinje Kristine Begović, na temu "*Uloga porodičnog vaspitanja u pojavi asocijalnog ponašanja kod djece starijeg školskog uzrasta*", ispunjava normative koji važe za master radove (čl. 22/stav 1), te stoga predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

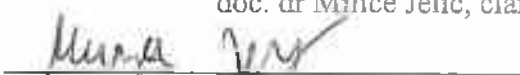
Nikšić, april 2025. god.

Komisija, u sastavu:

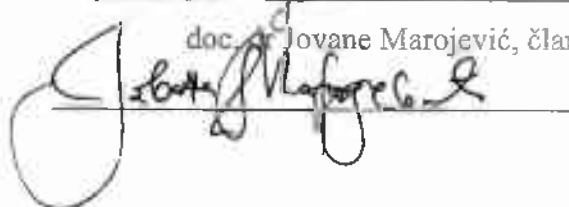
dr Jelena Perunović-Samardžić, mentor

doc. dr Milice Jelić, član

doc. dr. Jovane Marojević, član

UNIVERZITET CRNE GORE	
FILOZOFSKI FAKULTET	
24. 4. 2025.	
PRILOG	VRJEDNOST
01 1396	

PREDLOG ODLUKE-TAČKA 4/1

UNIVERZITET CRNE GORE
Filozofski fakultet

Broj:
Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 13. 5. 2025. godine donijelo

O D L U K U

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Uloga porodičnog vaspitanja u pojavi asocijalnog ponašanja kod djece starijeg školskog uzrasta** Kristine Begović, studentkinje Studijskog programa za pedagogiju na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta od 9.5.2023 godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada pod naslovom: „Efekti stila afektivne vezanosti i mračne trijade na psihopatološka ispoljavanja“ Stela Zejnilović.

U skladu sa članom 22, stav 1. Pravila studiranja na master studijama Univerziteta Crne Gore, Komisija podnosi sledeći

IZVJEŠTAJ
o ocjeni završnog master rada

Stela Zejnilović je rođena 1999. godine u Beranama gdje je završila osnovnu školu „Radomir Mitrović“ i gimnaziju „Panto Mališić“, a nakon toga upisuje i 2021. godine završava studij psihologije (Stepen Bachelor) na Filozofskom fakultetu Univerziteta Crne Gore gdje je stekla zvanje diplomirani psiholog – stepen Bachelor (180 ESCB). Iste godine na Filozofskom fakultetu Univerziteta Crne Gore upisuje Master studije na Studijskom programu za psihologiju.

Odlukom Filozofskog fakulteta, Univerziteta Crne Gore, imenovana je uradila master temu sa naslovom „Efekti stila afektivne vezanosti i mračne trijade na psihopatološka ispoljavanja“. Tema rada je odobrena 9.5.2023. kada godine kad je Vijeće Filozofskog fakulteta donijelo odluku o imenovanju komisije u sastavu od: doc dr Helena Rosandić, doc. dr Bojane Miletić i dr Veselinke Milović. Kandidatkinja je uspješno položila sve ispite predviđene planom nastavnog programa na Studijskom programu za psihologiju.

Master teza Stela Zejnilović, *Efekti stila afektivne vezanosti i mračne trijade na psihopatološka ispoljavanja*“, napisana je na 53 strane, u skladu sa uputstvom Pravilnika za pisanje master studije Univerziteta Crne Gore. Naslov posjeduje suštinske informacije i semantički odražava sadržaj master rada.

Nakon naslovne strane, sažetka, abstrakta, ključnih riječi i sadržaja, nalazi se tekst master rada koji se sastoji od uvoda, teorijskih cjelina, metodološkog dijela, rezultata, diskusije i zaključka. Teorijski dio rada (od 10. do 22. strane) je prikazan preko poglavlja: Psihopatološke dimenzije ličnosti, koje su prikazane preko cjelina: Antagonizam, Emocionalna isključenost, Negativna emocionalnost, Kompulzivnost, Psihoticizam, Grandioznost i

Traženje pažnje. Zatim slijedi poglavlja, Afektivna vezanost, Povezanost afektivne vezanosti i psihopatoloških simptoma, i na kraju Mračna trijada, koja je prikazana preko cjelina: Makijavelizam, Narcizam i Psihopatija. Teorijski dio rada se završava sa poglavljem Povezanost mračne trijade i psihopatoloških simptoma.

Metodološke osnove rada su cjelina (od 22. do 27. strane) koja obuhvata poglavlja: Ciljevi i problemi istraživanja, Hipoteze, Uzorak Instrumenti i Postupak prikupljanja podataka i statistička obrada. Dio rada koji obuhvata rezultate i interpretaciju je prikazan preko poglavlja Rezultati (27. do 48. strane). Zatim je prikazana Diskusija (od 48. do 51. strane), nakon čega slijedi Zaključak na 51- 53. strani. U daljem toku su prikazani Literatura i Prilozi.

Teorijska zasnovanost i metodološka utemeljenost istraživanja

Autorka je u svom master radu sistematski i temeljno pristupila izučavanju odnosa između afektivne vezanosti, osobina ličnosti koje čine tzv. mračnu trijadu (narcizam, makijavelizam i psihopatija) i psihopatoloških simptoma. Oslanjajući se na recentnu i relevantnu literaturu, Stela Zejnilović je uspjela da obuhvati kompleksnost ovih fenomena i da ih poveže u logičan i teorijski utemeljen istraživački model. Na samom početku rada, autorka uvodi čitaoca u osnovne postavke o kompleksnosti ljudske psihe, predstavljajući je kao dinamičku cjelinu u kojoj se prožimaju emocionalni, kognitivni i ponašajni aspekti ličnosti. Polazeći od savremenih teorijskih modela, autorka ističe da razumijevanje ljudskog ponašanja i mentalnog zdravlja zahtijeva dublji uvid u psihopatološke dimenzije ličnosti, one osobine koje, iako se u svakodnevnom funkcionisanju mogu činiti kao „karakterne crte“, u svom ekstremnijem izrazu predstavljaju rizik za razvoj kliničkih simptoma (Lahey, 2009; Kreuger et al., 2012).

Psihopatološke dimenzije ličnosti obuhvaćene u radu, kao što su antagonizam, emocionalna isključenost, negativna emocionalnost, kompulzivnost, psihoticizam, grandioznost i traženje pažnje, ne posmatraju se kao izdvojeni poremećaji, već kao kontinuirani obrasci koji mogu biti prisutni i kod nekliničke populacije, ali sa značajnim posledicama po adaptaciju i međuljudske odnose (American Psychiatric Association, 2013; Stein et al., 2019; Clark, Watson & Mineka, 1994). Na primjer, antagonizam, definisan kao suprotnost ugodnosti u okviru petofaktorskog modela, u svom izraženom obliku povezuje se sa manipulativnošću, agresivnošću i niskim kapacitetom za empatiju (Lynam & Miller, 2019; Kreuger et al., 2012), dok emocionalna isključenost dovodi do interpersonalne distanciranosti i nemogućnosti formiranja bliskih veza (Anderson et al., 2014; Bowlby, 1980).

Ovakvo viđenje ličnosti u skladu je sa transdijagnostičkim pristupima koji naglašavaju da određene osobine, ako su dovoljno izražene i stabilne, mogu djelovati kao predispozicije za razvoj različitih oblika psihopatologije. Upravo na tom tragu, autorka u svoj rad uvodi konceptualizaciju ličnosti prema Molie (2018), koja ističe da psihopatološke dimenzije ne treba posmatrati kao disjunktivne entitete, već kao kontinume na kojima se svaka osoba može nalaziti. Ova teorijska perspektiva omogućava sofisticiranije razumijevanje kako se pojedine osobine (npr. negativna emocionalnost, grandioznost, kompulzivnost) mogu ispoljavati kroz poremećaje raspoloženja, anksioznost, opsesivno-kompulzivne simptome, kao i poremećaje ličnosti.

Uzimajući u obzir ovaj pristup, autorka postavlja jasan teorijski okvir koji ne samo da objašnjava pojedinačne simptome, već ih ukazuje kao izraz dubljih ličnih struktura koje su povezane sa ranim iskustvima, afektivnom vezanošću i interpersonalnim obrascima. Time istraživanje dobija dubinu i transverzalni karakter, jer objedinjuje razvojne, ličnostne i kliničke aspekte u sagledavanju psihopatologije.

Kroz teorijski dio rada, afektivna vezanost je predstavljena kao temeljni razvojni konstrukt, definisan u skladu sa radovima Džona Bolbija i Meri Ejnsvort. Autorka jasno prikazuje načine na koje sigurni i nesigurni obrasci afektivne vezanosti utiču na formiranje slike o sebi i drugima, kao i njihovu dugoročnu povezanost sa emocionalnim, interpersonalnim i adaptivnim kapacitetima pojedinca. Posebno je kvalitetno obrađeno kako nesigurni obrasci, uključujući izbjegavajući, preokupirani i dezorganizovani predstavljaju rizične faktore za razvoj psihopatologije, što je potkrijepljeno brojnim istraživačkim nalazima (npr. Bowlby, 1988; Mikulincer & Shaver, 2016).

Drugi teorijski stub rada čini koncept mračne trijade, koji se oslanja na radove Paulhusa i Viliamsa (2002), ali je dodatno proširen uvidima iz transdijagnostičkog modela Molie (2018). Autorka veoma kompetentno koristi Molienu tezu da su narcizam, makijavelizam i psihopatija osobine koje funkcionišu na kontinumu između normalnog i patološkog, te da predstavljaju dimenzije ličnosti koje se, iako ne nužno kliničke prirode, povezuju sa emocionalnim disregulacijama i interpersonalnim teškoćama. Autorka poziva na razumijevanje ovih osobina ne samo kao statičkih konstrukata, već kao potencijalno reaktivnih obrazaca u relaciji sa nesigurnim afektivnim vezama i traumatskim iskustvima.

Nalazi istraživanja pokazuju da osobe koje imaju nesigurne obrasce afektivne vezanosti, naročito preokupirane i dezorganizovane u većoj mjeri ispoljavaju simptome emocionalne nestabilnosti, depresivnosti, anksioznosti i interpersonalnih konflikata (Fonagy et al., 2002; Cvejić & Černak, 2014). Osim toga, izražene osobine mračne trijade (posebno

psihopatija i makijavelizam) pokazale su značajnu povezanost sa disfunkcionalnim obrascima ponašanja i smanjenim kapacitetom za empatiju i introspektivno procesuiranje.

Autorka dodatno ukazuje na podatke koji sugerišu da pojedinci sa visokom izraženošću mračnih osobina češće koriste mehanizme manipulacije i emocionalne distance u interpersonalnim odnosima, što je konceptualno usklađeno sa nalazima Molie (2018), koja u svojoj analizi ističe da ovakvi obrasci predstavljaju "emocionalne defanzivne strategije" razvijene uslijed nesigurne afektivne vezanosti. Ova teorijska integracija predstavlja posebnu vrijednost rada, jer ukazuje na sofisticiran nivo razumijevanja odnosa između rane emocionalne istorije i aktuelnih psihopatoloških manifestacija.

Posebnu vrijednost rada čini autorkina umješnost da prikaže visok nivo sposobnosti da sagleda složene uzročno-posljedične veze i da poveže pojedinačne nalaze u cjelovit psihološki narativ. Njeno pozivanje na Molie (2018) kao izvor koji premošćuje tradicionalne granice između ličnosti i psihopatologije pokazuje intelektualnu zrelost i orijentaciju ka savremenim pristupima razumijevanja mentalnog zdravlja.

Empirijski dio rada jasno prati postavljeni teorijski okvir. Cilj istraživanja bio je da se utvrdi povezanost između stilova afektivne vezanosti i izraženosti osobina mračne trijade s jedne strane, i psihopatoloških simptoma s druge. Hipoteze su jasno formulisane, operacionalizacija konstrukata izvedena je preko validiranih instrumenata, a prikupljeni podaci analizirani su statistički precizno i uz konzistentnu interpretaciju rezultata.

Metodološki dio istraživanja

U okviru master rada, autorka je primijenila jasno definisan metodološki pristup, koji uključuje detaljno opisane karakteristike uzorka, korišćene instrumente, postupak prikupljanja i obrade podataka. Podaci su prikupljeni online putem Google upitnika, što je omogućilo efikasan i anoniman pristup ispitanicima. Nakon završetka prikupljanja podataka, statistička obrada je sprovedena u IBM SPSS softveru (verzija 28). U analizi podataka korišćene su deskriptivne statistike, testovi normalnosti distribucije i različite metode statističkog testiranja, u skladu sa karakteristikama uzorka i postavljenim istraživačkim hipotezama.

Uzorak

Istraživanje je sprovedeno na ukupno 200 ispitanika iz nekliničke populacije, uzrasta od 18 do 35 godina. Uzorak je činilo 161 žena (80,5%) i 39 muškaraca (19,5%). Starosna struktura ispitanika bila je sljedeća: najmlađa grupa (do 20 godina) činila je 36% uzorka, grupa od 21 do 25 godina 19%, od 26 do 30 godina 15%, dok je grupa starijih od 30 godina činila

30% ukupnog uzorka. Prikupljanje podataka je sprovedeno putem online ankete koja je distribuirana preko društvenih mreža i drugih digitalnih kanala.

Instrumenti

U istraživanju su korišćena tri validirana instrumenta:

UPIPAV-R, Upitnik za procenjivanje afektivne vezanosti adolescenata i odraslih (Hanak, 2004). Ovaj domaći instrument sadrži sedam skala koje se, postupkom klaster analize, prevode u obrasce afektivne vezanosti. Skale obuhvataju domene kao što su strah od gubitka baze sigurnosti, idealizacija roditelja, nerazriješena porodična traumatizacija, negativan model sebe i drugih, i korišćenje spoljašnje baze sigurnosti (Stefanović-Stanojević, 2011).

SD3, Kratka skala mračne trijade (Dinić, Petrović & Jonason, 2018). Instrument sadrži 27 stavki raspoređenih u tri subskale: makijavelizam, narcizam i psihopatija. Odgovori se daju na Likert skali od 1 do 5, gdje ispitanici izražavaju stepen slaganja sa datim tvrdnjama.

DiPOL, Dimenzionalna procjena osobina ličnosti (Krupić & Ručević, 2015). Instrument sadrži 62 stavke koje obuhvataju sedam dimenzija psihopatoloških osobina ličnosti: antagonizam, emocionalnu isključenost, negativnu emocionalnost, kompulzivnost, psihoticizam, grandioznost i traženje pažnje. Ovaj upitnik omogućava dijagnostičku orijentaciju u prepoznavanju osobina koje se dovode u vezu sa poremećajima ličnosti.

Ispitanici su anonimno popunjavali upitnik online, nakon što su prethodno dali informisani pristanak. Pristanak je uključivao detaljna objašnjenja o cilju istraživanja, njegovoj anonimnosti i pravu učesnika da odustanu u bilo kom trenutku. Prosječno vrijeme ispunjavanja upitnika bilo je između 10 i 15 minuta. Ispitanici su bili obaviješteni da ne postoje tačni ili netačni odgovori, te da će svi prikupljeni podaci biti korišćeni isključivo u naučne svrhe.

Statistička analiza obuhvatila je više faza. Deskriptivna statistika uključivala je izračunavanje aritmetičke sredine, standardne devijacije, minimalnih i maksimalnih vrijednosti, te frekvencija i procenata za kategoričke varijable. Normalnost distribucije podataka provjeravana je Kolmogorov-Smirnov testom. U zavisnosti od rezultata testova normalnosti, korišćeni su Pearsonov i Spearmanov koeficijent korelacije kako bi se ispitala povezanost između konstrukata.

Pouzdanost instrumenata provjerena je izračunavanjem Cronbachovog alfa koeficijenta. Rezultati su pokazali zadovoljavajući nivo unutrašnje konzistencije kod svih primijenjenih skala, što potvrđuje adekvatnu psihometrijsku vrijednost korišćenih mjernih instrumenata.

Metodološki segment istraživanja sproveda je na naučno utemeljen način, primjenjujući validirane instrumente i pažljivo birajući metode analize podataka. Njena sistematičnost i pažljivo planiranje istraživačkog postupka osigurali su pouzdanost i relevantnost dobijenih nalaza.

Rezultati

Rezultati istraživanja dosledno potvrđuju postavljene hipoteze, ukazujući na značajnu povezanost stilova afektivne vezanosti, osobina mračne trijade i psihopatoloških dimenzija ličnosti. Statistička analiza, sprovedena u IBM SPSS softveru, obuhvatila je testove pouzdanosti, deskriptivne pokazatelje i niz korelacionih i komparativnih analiza koje omogućavaju uvid u međusobne odnose ispitivanih konstrukata.

Hipoteza 1 (H1) pretpostavlja da će ispitanici sa sigurnim obrascima afektivne vezanosti ispoljiti niži nivo psihopatoloških osobina. Ova hipoteza je potvrđena: sigurni tip pokazuje najniže vrijednosti na skalama antagonizma ($AS=2.60$), negativne emocionalnosti ($AS=1.94$), traženja pažnje ($AS=2.16$), kao i emocionalne isključenosti ($AS=2.59$). Ovi nalazi su u skladu s prethodnim istraživanjima koja ukazuju na zaštitnu funkciju sigurne afektivne vezanosti u mentalnom zdravlju (Kuzurović, Očovaj & Radošević, 2022).

Hipoteza 2 (H2), koja predviđa da će preokupirani obrazac afektivne vezanosti biti povezan s najvišim stepenom psihopatoloških osobina, takode je potvrđena. Preokupirani stil pokazuje najviše skorove na antagonizmu ($AS=3.24$), psihoticizmu ($AS=3.31$), negativnoj emocionalnosti ($AS=2.94$) i traženju pažnje ($AS=2.70$), a sve razlike su statistički značajne ($p<0.01$).

Hipoteza 3 (H3), koja se odnosi na povezanost makijavelizma i psihopatije s psihopatološkim osobinama, potvrđena je kroz brojne značajne korelacije. Makijavelizam je pokazao umjerenu do snažnu povezanost sa antagonizmom ($r=0.357$), grandioznošću ($r=0.485$), i traženjem pažnje ($r=0.325$). Psihopatija je snažno povezana sa grandioznošću ($r=0.481$), antagonizmom ($r=0.394$), te traženjem pažnje ($r=0.386$). Ovi nalazi u skladu su sa nalazima Murisa i saradnika (2013) i Paulhusa i Williamsa (2002), koji ističu da mračne osobine ličnosti često nose rizik za psihopatološko funkcionisanje.

Hipoteza 4 (H4), koja pretpostavlja da će narcizam biti slabije povezan sa psihopatološkim osobinama u odnosu na druge crte mračne trijade, takode je potvrđena. Narcizam je pokazao značajnu povezanost samo sa emocionalnom isključenošću ($r=0.894$) i grandioznošću ($r=0.211$), dok nije bio statistički značajno povezan sa drugim dimenzijama kao što su antagonizam, negativna emocionalnost ili traženje pažnje.

Hipoteza 5 (H5), koja predviđa visoku korelaciju između narcizma i antagonizma, nije potvrđena. Iako je narcizam povezan sa emocionalnom isključenošću i grandioznošću, korelacija sa antagonizmom nije dostigla statističku značajnost ($r=0.050$, $p>0.05$), što ukazuje da se narcističke crte ne moraju nužno manifestovati kroz otvoreno neprijateljsko ponašanje.

Hipoteza 6 (H6), prema kojoj sve tri osobine mračne trijade koreliraju sa grandioznošću i traženjem pažnje, je potvrđena. Makijavelizam, psihopatija i narcizam pokazuju značajne pozitivne korelacije sa grandioznošću ($r=0.485$; $r=0.481$; $r=0.211$) i traženjem pažnje ($r=0.325$; $r=0.386$; iako za narcizam nije postignuta statistička značajnost – $r=0.033$, $p=0.646$).

Takođe, značajne korelacije uočene su i između afektivnih obrazaca i psihopatoloških dimenzija. Na primjer, negativan self je snažno povezan sa negativnom emocionalnošću ($r=0.715$), dok je nerazriješena porodična traumatizacija povezana sa višim nivoima antagonizma ($r=0.377$), grandioznosti ($r=0.222$) i traženja pažnje ($r=0.240$).

Komparativne analize (ANOVA i Kruskal-Wallis) dodatno potvrđuju uticaj tipa afektivne vezanosti na većinu psihopatoloških dimenzija. Statistički značajne razlike uočene su u antagonizmu, emocionalnoj isključenosti, negativnoj emocionalnosti, psihoticizmu, grandioznosti i traženju pažnje. Jedino kod dimenzije kompulzivnosti razlike nisu bile statistički značajne ($p=0.071$).

Zaključak i predlog

Formalno-tehnički, rad je urađen u skladu sa standardima akademskog pisanja. Referenciranje je dosljedno i u skladu sa APA 7 stilom, a struktura rada je pregledna, jasno organizovana i logično izvedena. Stil pisanja je akademski, precizan i jasan, bez suvišnih digresija ili nejasnoća.

Master rad Stele Zejnilović predstavlja teorijski utemeljen, empirijski rigorozan i klinički relevantan doprinos razumijevanju kompleksne povezanosti afektivne vezanosti, osobina mračne trijade i psihopatoloških simptoma. Autorka demonstrira zavidan nivo teorijskog znanja, istraživačkih vještina i sposobnosti sinteze kompleksnih informacija.

Na osnovu analize master rada kandidatkinje Stele Zejnilović „Efekti stila afektivne vezanosti i mračne trijade na psihopatološka ispoljavanja“ komisija utvrđuje da rad zadovoljava sve postavljene propozicije i predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta u Nikšiću da prihvati Izvještaj komisije o ocjeni ovog master rada i da odobri njegovu odbranu.

u Nikšiću, 22. aprila 2025. godine

Doc. dr Bojana Miletić, predsjednik komisije

Miletić B.

dr Veselinka Milović-clan

[Signature]

Doc. dr Helena Rosandić-mentor

[Signature]

UNIVERSITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET

29. 4. 2025	
01	1451

PREDLOG ODLUKE-TAČKA 4/2

UNIVERZITET CRNE GORE
Filozofski fakultet

Broj:
Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 13. 5. 2025. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Efekti stila afektivne vezanosti i mračne trijade na psihopatološka ispoljavanja** Stele Zejnilović, studentkinje Studijskog programa za psihologiju na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu magistarskog rada Jelice Radošević

Ispoljavanje fizičkog i verbalnog nasilja kod učenika u prvom ciklusu osnovne škole

I Z V J E Š T A J

Jelica Radošević, studentkinja integrisanih studija Studijskog programa za obrazovanje učitelja na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je magistarski rad na temu „*Ispoljavanje fizičkog i verbalnog nasilja kod učenika u prvom ciklusu osnovne škole*”. Tema ovog rada je odobrena na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta (22. 12. 2023. godine) kada je odabrana i komisija za njegovu ocjenu u sastavu: prof. dr Vučina Zorić, član, doc. dr Milica Jelić, mentor i doc. dr Jovana Marojević, član. Kandidatkinja je sa uspjehom položila ispite predviđene nastavnim planom i programom integrisanih studija Studijskog programa za obrazovanje učitelja. Nakon detaljnog pregleda master rada kandidatkinje, Komisija podnosi Vijeću sljedeći izvještaj.

Master rad kandidatkinje Radošević napisan je na 88 stranica teksta, uključujući Literaturu i Priloge. U radu se kandidatkinja referirala na 53 jedinice recentne i za tematiku neposredno relevantne literature, kojima se veoma kritički služila u utemeljivanju teorijskih a kasnije i metodoloških postavki ovog rada. Rad je strukturiran u sedam većih cjelina (Uvod, Teorijski okvir rada, Metodološki okvir istraživanja, Prikaz rezultata istraživanja i diskusija, Zaključak, Literatura i Prilogi).

U teorijskom dijelu rada Radoševićeva govori o različitim aspektima i faktorima koji utiču na pojavu i manifestaciju vršnjačkog nasilja, kao i o mogućnostima njegove prevencije. Teorijski dio se oslanja na postojeće naučne spoznaje, naglašavajući potrebu za sveobuhvatnim pristupom koji integriše različite aktere u društvu u prevenciji vršnjačkog nasilja. Dalje, kroz teorijsku analizu kandidatkinja analizira uzroke i posljedice vršnjačkog nasilja, kao i smjernice za dalji rad na unapređenju preventivnih strategija.

U sljedećem djelu definiše osnovne pojmove vezane za vršnjačko nasilje, pri čemu se analizira njegov značaj u širem društvenom kontekstu. Razmatra i oblike nasilja, uključujući fizičko i verbalno nasilje, uz osvrt na relevantna prethodna istraživanja koja su doprinosila razumijevanju ovog problema.

Posebnu pažnju kandidatkinja posvećuje karakteristikama profila učesnika u nasilju – žrtvama, počiniocima i posmatračima, kako bi se razumjele njihove međusobne interakcije i dinamike. Analizira i ključne uloge škole i zajednice u prevenciji vršnjačkog nasilja, uključujući doprinos nastavnika, roditelja, pedagoško-psihološke službe i lokalne zajednice.

U sljedećem dijelu kandidatkinja Radošević analizira i faktore rizika za pojavu nasilja kroz različite perspektive, uključujući porodične : genetske faktore, poremećaje socijalne kognicije, socio-ekonomski status, socijalno okruženje, te uticaj medija i kulturnih činilaca. Posebno akcentira značaj vaspitnih stavova kao potencijalnog faktora rizika u oblikovanju ponašanja djece.

Kandidatkinja u metodološkom dijelu definiše glavne metodološke postulate. Istraživanjem je nastojala da ispita oblike fizičkog i verbalnog nasilja među učenicima prvog ciklusa osnovne škole. Uzorom je obuhvaćeno 120 učenika ovog uzrasta, dok su dodatne perspektive pružili intervjui sa 15 učitelja i 15 roditelja, uz korišćenje fokus grupnih intervjua.

U poglavlju analiza rezultata kandidatkinja detaljno elaborira dobijene nalaze, konstatujući prihvatanje ili odbacivanje njenih hipoteza i diktirajući svoje nalaze u kontekstu nalaza srodnih istraživanja i u kontekstu važećih teorijskih koncepata.

Prihvaćene pomoćne hipoteze su:

- Pretpostavlja se da je fizičko i verbalno nasilja prisutno među učenicima prvog ciklusa osnovne škole, da se različito ispoljava u odnosu na pol i socio-ekonomski status.

- Pretpostavlja se da su uzroci nasilja među učenicima nižih razreda osnovne škole kompleksni i da su povezani sa različitim individualnim, porodičnim, školskim i društvenim faktorima.
- Pretpostavlja se da posledice fizičkog i verbalnog nasilja među učenicima nižih razreda osnovne škole utiču na njihov emocionalno blagostanje i socijalne vještine, a kod nekih učenika mogu imati i dugoročne posledice.
- Pretpostavlja se da učitelji smatraju da imaju važnu ulogu u prevenciji, prepoznavanju i reagovanju na nasilje među učenicima.
- Pretpostavlja se da efikasna saradnja između škole i roditelja može značajno doprineti stvaranju sigurnog i podržavajućeg okruženja za djecu.

Na osnovu analiziranih rezultata istraživanja potvrđena je i glavna hipoteza kojom se pretpostavilo da su oblici fizičkog nasilja među učenicima prvog ciklusa osnovne škole udaranje, štipanje, guranje, uništavanje ličnih stvari učenika, a verbalnog uvrede, ponižavanje, ismijavanje, prijetnje, ogovaranje, i sl.

U Prikazu rezultata istraživanja i diskusiji o dobijenim rezultatima, a zatim sažetije poentirajući i u poglavlju Zaključci i preporuke, kandidatkinja eksplicira sljedeće ključne nalaze njenog istraživanja:

Kandidatkinja Radošević ističe da je istraživanje pokazalo da efikasne preventivne strategije obuhvataju edukaciju, razvoj socijalnih vještina, promijenu školske klime, kao i podršku porodicama smanjuju stepen pojave nasilja među učenicima prvog ciklusa osnovne škole.

Rezultati istraživanja dakle ukazuju na prisutnost fizičkog i verbalnog nasilja među učenicima ovog uzrasta, koje se razlikuje u intenzitetu i obliku u zavisnosti od pola i socio-ekonomskog statusa djece. Kandidatkinja navodi da je utvrđeno da su uzroci nasilja kompleksni i povezani s raznovrsnim individualnim, porodičnim, školskim i širim društvenim faktorima. Navodi i da posljedice fizičkog i verbalnog nasilja negativno utiču na emocionalno stanje djece i njihovu sposobnost uspostavljanja socijalnih odnosa, a kod određenog broja učenika mogu prouzrokovati dugoročne poteškoće.

Dalje ističe da su nalazi istraživanja pokazali da učitelji prepoznaju svoju ključnu ulogu u prevenciji, pravovremenom otkrivanju i reagovanju na nasilje među učenicima, te ističu potrebu

za kontinuiranim edukacijama u tom kontekstu. Kada su u pitanju konkretni oblici nasilja, ustanovljeno je da se fizičko nasilje manifestuje kroz udaranje, štipanje, guranje i uništavanje ličnih predmeta učenika. S druge strane, ističe da se verbalno nasilje izražava uvredama, ponižavanjem, ismijavanjem, prijetnjama, ogovaranjem i sličnim oblicima neprimjerenog ponašanja.

Ograničenja istraživanja uključuju nekoliko faktora koji su mogli uticati na dobijene rezultate. Kao glavni izazov Radoševićeva je navela uzrast ispitanika, koji je otežao sposobnost djece da razumiju i verbalizuju svoja iskustva s nasiljem, što je moglo dovesti do nesporazuma u interpretaciji njihovih odgovora. Dok se drugi izazov odnosio se na nedostatak objektivnih podataka, budući da je istraživanje oslonjeno na samoprijavljivanje djece i učitelja, što može biti podložno subjektivnim procjenama i različitim interpretacijama. Navodi i da je veličina uzorka bila ograničena, pa se nalazi možda ne mogu generalizovati na širu populaciju. Još jedan od nedostataka predstavlja i činjenica da istraživanje nije obuhvatilo dugoročne efekte nasilja na djecu, čime su rezultati ograničeni na trenutnu situaciju.

Kao ključne preporuke ističe da nasilje predstavlja izuzetno osjetljivu i delikatnu temu o kojoj je potrebno razgovarati sa posebnom pažnjom, naročito kada se radi o nasilju među vršnjacima uzrasta od približno šest do deset godina budući da u tom uzrastu, djeca često teško prave razliku između dječje igre i šale i ponašanja koje je zapravo nasilno. To sve potvrđuje i time da mnoge situacije dovode do toga da djeca prijavljuju učiteljima ono što im smeta, čime često zbunjuju odrasle, koji se suočavaju sa problemom kako tačno interpretirati ozbiljnost situacije.

Magistarski rad Jelene Radošević je pokazao u velikom stepenu analitičnost i duboko promišljanje na temu ispoljavanja fizičkog i verbalnog nasilja kod učenika u prvom ciklusu osnovne škole u Crnoj Gori. Smatramo da magistarski rad predstavlja značajan doprinos istraživanju teme rada i ostvaruje cilj unapređivanja vaspitno-obrazovnog rada, te da se dobijeni rezultati mogu koristiti kao osnov za dalja istraživanja u ovoj kompleksnoj oblasti.

Na osnovu svega iznesenog Komisija zaključuje da master rad kolegice Jelice Radošević *Ispoljavanje fizičkog i verbalnog nasilja kod učenika u prvom ciklusu osnovne škole*, zadovoljava sve parametre koji se odnose na master teze, u tematskom i metodološkom smislu, pa se predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da se odobri usmena odbrana ovog rada.

Nikšić, 05. maja 2025. god.

Komisija, u sastavu:

Doc. dr. Jelica Jelić, mentor

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr. Vučina Zorić, član

Filozofski fakultet Nikšić

Doc. dr. Jovana Marojević, član

Filozofski fakultet Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET

PRIJAVA			
6.5.2025.			
ORG	BRG	PRILOG	VRJEDNOST
01	1508		

PREDLOG ODLUKE-TAČKA 4/3

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:

Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 13. 5. 2025. godine donijelo

O D L U K U

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Ispoljavanje fizičkog i verbalnog nasilja kod učenika u prvom razredu osnovne škole** Jelice Radošević, studentkinje integrisanih akademskih studija Studijskog programa za obrazovanje učitelja na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu magistarskog rada Nejra Kadić

Manifestacija agresivnosti kod djece školskog uzrasta (drugi ciklus osnovne škole)

I Z V J E Š T A J

Nejra Kadić studentkinja integrisanih studija Studijskog programa za obrazovanje učitelja na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je magistarski rad na temu „*Manifestacija agresivnosti kod djece školskog uzrasta (drugi ciklus osnovne škole)*”. Tema ovog rada je odobrena na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta (23.11.2023.) kada je odabrana i komisija za njegovu ocjenu u sastavu: prof. dr Nada Šakotić, član, doc. dr Milica Jelić, mentor i doc. dr Jovana Marojević, član. Kandidatkinja je sa uspjehom položila ispite predviđene nastavnim planom i programom integrisanih studija Studijskog programa za obrazovanje učitelja. Nakon detaljnog pregleda master rada kandidatkinje, Komisija podnosi Vijeću sljedeći izvještaj.

Master rad kandidatkinje Kadić napisan je na 78 stranica teksta, uključujući Literaturu i Priloge. U radu se kandidatkinja referirala na 67 jedinica recentne i za tematiku neposredno relevantne literature, kojima se veoma kritički služila u utemeljivanju teorijskih a kasnije i metodoloških postavki ovog rada. Rad je strukturiran u sedam većih cjelina (Uvod, Teorijski

okvir rada, Metodološki okvir istraživanja, Prikaz rezultata istraživanja i diskusija, Zaključak, Literatura i Prilozi).

U teorijskom dijelu master rada, kandidatkinja je analizom relevantne literature došla do saznanja o pojmu i značaj agresivnosti, o agresivnom ponašanju djece u školi, uzrocima i posljedicama agresivnog ponašanja kod djece u školi kao i učestalosti javljanja agresivnosti kod djece u drugom ciklusu osnovne škole.

U sljedećem dijelu kandidatkinja istražuje analizom relevantne literature Spoljašnje faktore koji utiču na povećanje agresivnosti kod djece u školu, putem cjelina: Uticaj okoline na agresivnost djece u drugom ciklusu osnovne škole: škola i porodica; Uloga vršnjaka u razvoju agresije i nasilja kod djece u školi, kao i Medijski sadržaji i agresivnost djece.

Treći segment koji se bavi teorijskim analizama se odnosi na prevencije agresivnog ponašanja, gdje je kandidatkinja govorila o: prevenciji agresivnosti kod djece u drugom ciklusu osnovne škole, ulozi škole i učitelja u prevenciji agresivnosti kod djece, kao i ključnim faktorima u domenu suzbijanja agresije kod djece.

U istraživačkom dijelu, kandidatkinja Kadić argumentuje izbor svoje metodološke aparature i postavljenih hipoteza. Kao cilj svog istraživanja postavlja pitanje ispitivanja uzroka, oblika i učestalosti javljanja agresivnog ponašanja kod djece u drugom ciklusu osnovne škole. Glavnom hipotezom istražuje da li je dobra pretpostavka da postoje brojni oblici, uzroci, kao i veća učestalost javljanja agresivnog ponašanja kod djece u drugom ciklusu osnovne škole.

Na osnovu definisane glavne hipoteze kandidatkinja je formulisala sporedne hipoteze na sljedeći način:

- Pretpostavlja se da postoje različiti oblici manifestacije agresivnosti kod djece u školi;
- Pretpostavlja se da postoji mnogo uzroka koji dovode do pojave agresivnosti kod djece u školi;
- Pretpostavlja se da vršnjaci u velikoj mjeri utiču na pojavu agresivnosti;
- Pretpostavlja se da postoji statistički značajna razlika u ispoljavanju stepena agresivnosti između dječaka i djevojčica;
- Pretpostavlja se da od kvaliteta porodičnih odnosa zavisi na koji način i u kojoj mjeri djeca ispoljavaju agresivnost;

- Pretpostavlja se da medijski sadržaji u velikoj mjeri utiču na pojavu agresivnosti kod djece;

- Pretpostavlja se da roditelji, sredina, učitelji i škola mogu pozitivno uticati na smanjenje učestalosti agresivnog ponašanja kod djece.

U domenu istraživačkog dijela, kandidatkinja se opredijelila za kombinaciju metodoloških pristupa (kvantitativnog i kvalitativnog). Od naučno-istraživačkih tehnika primijenila je analizu sadržaja, anketiranje i fokus grupno intervjuisanje. Uzorak istraživanja činilo je ukupno 125 ispitanika, profesora razredne nastave (94), stručnih saradnika (11) i učenika drugog ciklusa osnovne škole (20).

U poglavlju analiza rezultata kandidatkinja detaljno elahorira dobijene nalaze, konstatujući prihvatanje ili odbacivanje njenih hipoteza i diksutujući svoje nalaze u kontekstu nalaza srodnih istraživanja i u kontekstu važećih teorijskih koncepata. U Prikazu rezultata istraživanja i diskusiji o dobijenim rezultatima, ističe da se sve postavljene hipoteze prihvataju što eksplicira sljedeće ključne nalaze njenog istraživanja:

Kandidatkinja navodi da agresivnost u školi postaje sve izraženija, što izaziva zabrinutost šire društvene zajednice.

Ističe da su rezultati istraživanja pokazali su da je agresivnost danas uočljiva, naročito u drugom i trećem ciklusu osnovne škole. Dalje navodi da je utvrđeno postojanje i manifestacija različitih oblika agresije, pri čemu je verbalna agresija posebno izražena.

Potvrdila je nalaze do kojih se došlo brojnim istraživanjima koja su pokazala da na agresivno ponašanje učenika utiče više različitih faktora, sa posebnim akcentom na pritisak vršnjaka i socijalno odbacivanje.

Kadićeva takođe navodi da su primijećene razlike u izražavanju agresije kod dječaka i djevojčica – dječaci češće ispoljavaju fizičku agresiju, dok su djevojčice sklonije verbalnom i socijalnom obliku agresije, koji se najčešće manifestuje kroz isključivanje iz društvene sredine.

Kandidatkinja ističe i da je ustanovljeno da loši porodični odnosi, upotreba društvenih mreža i izloženost nasilnim sadržajima značajno doprinose razvoju agresivnog ponašanja. Na

osnovu ovih saznanja, zaključuje da je neophodno uključiti stručnjake i organizovati aktivnosti koje mogu pomoći u smanjenju agresije među učenicima.

Kao ograničenja, kandidatkinja navodi veličinu i reprezentativnost uzorka koji nije dovoljno velik da obuhvati sve specifičnosti različitih škola. Takođe ističe i da jedno od ograničenja može predstavljati subjektivnost odgovora ispitanika. Učenici, kao i odrasli učesnici istraživanja, poput učitelja i stručnih saradnika, mogu se ustručavati da otkriju istinite informacije o agresivnom ponašanju zbog straha od posljedica ili zbog želje da budu viđeni u što boljem svijetlu. Takođe, navodi i da nedostatak longitudinalnog pristupa može da predstavlja još jedno ograničenje, jer kratkotrajna istraživanja ne omogućavaju praćenje dugoročnih promjena u obrascima agresivnosti niti efekte određenih intervencija tokom vremena.

S obzirom na navedena ograničenja, Kadićeva navodi da je neophodno sprovesti dodatna istraživanja kako bi se problem sveobuhvatno analizirao i pronašli djelotvorni pristupi njegovom rješavanju. Navodi da bi škole trebalo da razviju preventivne programe koji podstiču nenasilno rješavanje konflikata, jačanje emocionalne pismenosti i unapređenje socijalnih vještina kod učenika. Ovi programi mogu obuhvatiti radionice i interaktivne aktivnosti koje će djeci omogućiti da prepoznaju agresivno ponašanje i nauče kako da na njega adekvatno reaguju. Još jedna od preporuka koju je istakla je i saradnja škole sa lokalnom zajednicom, jer zajednički organizovani projekti, poput preventivnih kampanja i edukacije o nasilju, mogu igrati ključnu ulogu u podizanju svijesti o agresiji i uključivanju šire društvene zajednice u pronalaženje rješenja za ovaj problem.

Na osnovu svega iznesenog Komisija zaključuje da master rad kolegice Neje Kadić *Manifestacija agresivnosti kod djece školskog uzrasta (drugi ciklus osnovne škole)*, zadovoljava sve parametre koji se odnose na master teze, u tematskom i metodološkom smislu, pa se predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da se odobri usmena odbrana ovog rada.

Nikšić, 05. maja 2025. god.

Komisija, u sastavu:

Nada Šakotić

Prof. dr Nada Šakotić, član

Filozofski fakultet Nikšić

Milica Jelić

Doc. dr Milica Jelić, član

Filozofski fakultet Nikšić

Jovana Marojević

Doc. dr Jovana Marojević, član

Filozofski fakultet Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET

6. 5. 2021.

PRILAG	BR.	PRILAG	VRJEDNOST
01	1509		

PREDLOG ODLUKE-TAČKA 4/4

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:

Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 13. 5. 2025. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Manifestacija agresivnosti kod djece školskog uzrasta (drugi ciklus osnovne škole)** Nejre Kadić, studentkinje integrisanih akademskihstudija Studijskog programa za obrazovanje učitelja na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOZOFSKI FAKULTET- NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu master rada Snežane Kosić

I Z V J E Š T A J

Snežana Kosić, studentkinja master studija Inkluzivno obrazovanju na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je završni rad na temu: "Utvrđivanje stepena kvaliteta primjene inkluzivnog obrazovanja u osnovnoškolskom obrazovnom sistemu u III ciklusu". Tema ovog rada je odobrena u junu 2024 godine na sjednici Nastavno - naučnog vijeća Filozofskog fakulteta i odabrana je komisija za njegovu ocjenu, u sastavu: prof.dr Biljana Maslovarić (mentorka), prof. dr Tatjana Novović i prof.dr Nada Šakotić.

Kandidatkinja Snežana Kosić je uspješno položila ispite predviđenim nastavnim planom i programom na master studiju Inkluzivno obrazovanje. Nakon temeljnog pregleda rada, Komisija Vijeću podnosi sljedeći izvještaj.

U prvom dijelu, u okviru teorijskog dijela, kandidatkinja Snežana Kosić opsežno i teorijski – naučno argumentovano razmatra temeljne pretpostavke inkluzivnog obrazovanja i u radu se ističe da se razvoj inkluzivnog obrazovanja razlikuje širom svijeta, a zavisi od socio-ekonomskih uslova, političke volje i obrazovnih kapaciteta zemalja. Dok su mnoge razvijene zemlje napravile značajan napredak u uključivanju djece sa posebnim potrebama u redovne škole, mnoge zemlje u razvoju i dalje se suočavaju sa ozbiljnim izazovima zbog nedostatka resursa, nedovoljne obuke nastavnog kadra i društvenih predrasuda. Obrazovna inkluzija je tema koja je relevantna za pedagoški i društveni kontekst, a naročito za savremene vaspitno-obrazovne reforme. Uključivanje ili inkluzija je zahtjev koji je konceptijski nazvan vaspitanje i obrazovanje za sve. U širem smislu riječi, obrazovna inkluzija se odnosi na uključivanje djece i odraslih koji su zbog psihofizičkih, socijalnih, kulturnih, vaspitno-obrazovnih mogućnosti, etničkih i drugih razlika podložni socijalnoj isključenosti, izloženi socijalnoj marginalizaciji, a time obespravljeni i ranjivi. U užem

smislu riječi, inkluzija je zahtjev kojim se naglašava da je svako dijete ima pravo na obrazovanje u skladu sa svojim mogućnostima. Cilj ovog istraživačkog rada jeste da pruži pregled trenutnih praksi inkluzivnog obrazovanja u Crnoj Gori, istakne izazove sa kojima se susrijeću naši obrazovni sistemi, kao i pronalaženje potencijalnih rješenja i preduzimanje neophodnih budućih koraka za unaprijeđenje inkluzivnog obrazovanja.

U radu, kandidatkinja Snežana Kosić naglašava da uzimajući u obzir građanske pokrete i njihove stavove, dolazi do nastanka brojnih dokumenata, koji imaju za cilj imaju jasno definisane strateške smjernice i jasna pravila u pogledu ostvarivanja jednakog položaja svih postojećih diskriminiranih i ranjivih grupa, a naročito u pogledu ostvarivanja prava na obrazovanje. Pojam inkluzije sve se češće koristi u različitim društvenim kontekstima, pri čemu se njegova suština i ciljevi mogu razlikovati u zavisnosti od oblasti primjene. Inkluzija se primarno vezuje za obrazovni sistem, ali se proširuje i na druge segmente društva, uključujući radno okruženje, socijalnu politiku i zdravstvenu zaštitu. Cilj rada je i da se razjasni pojmovno i terminološko razgraničenje inkluzije kao ideje i pokreta, kao i da se definišu njeni osnovni ciljevi. Inkluzija kao ideja polazi od koncepta jednakosti i društvene pravde. Njeni korijeni mogu se pronaći u filozofskim i društvenim teorijama koje zagovaraju ravnopravnost svih pojedinaca, bez obzira na njihove različitosti.

U radu Snežana Kosić ističe da se sa društvenog aspekta, inkluzivno obrazovanje predstavlja temeljem pravednijeg društva. Društva koja promovišu inkluziju teže stvaranju okruženja u kojem svi pojedinci, bez obzira na njihove razlike, imaju pravo na jednaku dostupnost obrazovnim resursima i mogućnostima za lični razvoj. Inkluzivno obrazovanje pomaže u borbi protiv diskriminacije, stigmatizacije i marginalizacije, tako što djecu od malih nogu uči toleranciji, prihvatanju različitosti i socijalnoj koheziji. Istraživanja koja se bave inkluzijom mogu pružiti važne uvide u to kako obrazovni sistemi utiču na razvoj vrijednosti kao što su solidarnost, empatija i socijalna odgovornost. Takođe, promovisanje inkluzije doprinosi integraciji osoba s posebnim potrebama u radnu snagu i širu zajednicu, smanjujući društvenu nejednakost i omogućavajući ekonomski doprinos svih članova društva. Zaključno, naučna i društvena opravdanost istraživanja inkluzivnog obrazovanja leži u njegovoj sposobnosti da unaprijedi obrazovni sistem, doprinese društvenoj pravdi i stvori zajednice u kojima svi članovi mogu aktivno i ravnopravno učestvovati. Društvena opravdanost istraživanja inkluzivnog obrazovanja pokazuje da inkluzivno obrazovanje

igra ključnu ulogu u stvaranju pravednijeg društva. Istraživanje inkluzije doprinosi smanjenju društvene marginalizacije i diskriminacije, te jačanju socijalne kohezije.

U radu je istaknuto da inkluzivno obrazovanje djece sa smetnjama u razvoju predstavlja ključnu temu u okviru ljudskih prava i prava djece, te predstavlja težnju ka ostvarivanju jednakih mogućnosti za svu djecu, bez obzira na njihove različite sposobnosti ili izazove. U mnogim pravnim okvirima, od međunarodnih ugovora do nacionalnih zakona, prepoznaje se pravo djece sa smetnjama u razvoju na obrazovanje, a inkluzivno obrazovanje se smatra jednim od temelja njihovog punog uključivanja u društvo. Takođe, inkluzivno obrazovanje predstavlja ključni aspekt modernog obrazovnog sistema, koji teži osiguravanju jednakih mogućnosti za sve učenike, uključujući djecu sa smetnjama u razvoju. Pravni okviri koji regulišu ovu oblast su osnova za ostvarivanje prava na obrazovanje bez diskriminacije. Ovaj rad pored ostalih ciljeva ima i za cilj da analizira međunarodne i nacionalne pravne okvire koji se odnose na inkluziju djece sa smetnjama u razvoju, te da ukazuje na važnost primjene ovih propisa u praksi. Zakonski okvir Crne Gore pruža solidne temelje za inkluzivno obrazovanje jer je ovim zakonskim okvirom jasno definisano da djeca sa posebnim potrebama imaju pravo na obrazovanje u najmanje restriktivnom okruženju, uz podršku stručnih timova i prilagođene planove učenja. Dodatno, zakonski okvir Crne Gore jasno definiše inkluzivno obrazovanje u osnovnim školama kao pravo svakog djeteta na ravnopravan pristup obrazovanju. Djeci sa posebnim obrazovnim potrebama se osigurava pristup redovnom obrazovnom sistemu, uz prilagođene programe, podršku stručnjaka i asistente u nastavi. Individualni obrazovni plan (IOP) je ključan alat za prilagodavanje obrazovnog procesa specifičnim potrebama svakog djeteta, a zakonodavstvo osigurava i zaštitu od diskriminacije u obrazovnim institucijama.

U radu je naglašeno da inkluzivno obrazovanje igra veoma značajnu ulogu u promociji socijalne pravde, jer smanjuje socijalne nejednakosti i daje priliku marginalizovanim grupama da se uključe u društvo. Demokratizacija obrazovanja je ključna jer osigurava da niko ne bude isključen iz obrazovnog sistema, što direktno utiče na smanjenje siromaštva i povećanje socijalne mobilnosti. Sa druge strane kada je u pitanju inkluzija u političkom životu iako ona znači osiguranje da svi građani imaju jednake mogućnosti za političku participaciju, to uključuje ne samo pristup glasanju, već i pravo na informisanje, edukaciju o političkim procesima, kao i uklanjanje fizičkih i institucionalnih barijera koje otežavaju participaciju. Dakle, izborni sistemi trebaju biti inkluzivni

kako bi omogućili svim članovima društva da učestvuju u donošenju odluka koje ih se tiču (Hahn, 1998)

U drugom dijelu rada izložen je metodološki konceptualni okvir, koji se operacionalizuje kroz postavljene zadatke i njima odgovarajuće hipoteze koja u ovom radu glasi: Pretpostavlja se da se inkluzivno obrazovanje u osnovnim školama u trećem ciklusu kvalitetno primjenjuje u sjevernoj, južnoj i centralnoj regiji Crne Gore, te da stavovi nastavnika ukazuju na pozitivnu interakciju između posebnih i redovnih odjeljenja, uz postojanje adekvatnog stepena tranzicije učenika između ova dva oblika obrazovanja.

Uzorak u istraživačkom dijelu rada je obuhvatio uzorak od 100 nastavnika i 60 roditelja (djece od 6. do 9. razreda osnovne škole) i to u tri opštine Podgorica, Bijelo Polje i Tivat, u osnovnim školama OŠ „Oktoih”, OŠ „Dušan Korać” i OŠ „Drago Milović”.

U istraživačkom dijelu rada nastojalo se procijeniti kvalitet primjene inkluzivnog obrazovanja u osnovnim školama u sjevernoj, južnoj i centralnoj regiji Crne Gore. Pošlo se od hipoteze da se inkluzivno obrazovanje u osnovnim školama kvalitetno primjenjuje u sjevernoj, južnoj i centralnoj regiji Crne Gore, te da stavovi nastavnika ukazuju na pozitivnu interakciju između posebnih i redovnih odjeljenja, uz postojanje adekvatnog stepena tranzicije učenika između ova dva oblika obrazovanja.

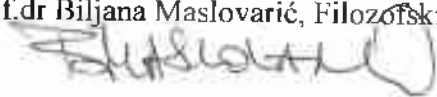
Kandidatkinja Snežana Kosić u radu konstatuje da su potvrđene i sporedne i glavna hipoteza koja je glasila: Pretpostavlja se da se inkluzivno obrazovanje u osnovnim školama u trećem ciklusu kvalitetno primjenjuje u sjevernoj, južnoj i centralnoj regiji Crne Gore, kojom se pretpostavljalo da je uloga nastavnika u podsticanju socijalno društvene interakcije između učenika sa smetnjama u razvoju i njihovih vršnjaka normalnog razvoja u trećem ciklusu osnovne škole, zasnovana na angažovanosti i predanosti čitavom procesu pripreme i planiranja primjene raznoraznih efikasnih strategija a u cilju uspostavljanja adekvatnih socijalnih odnosa i ostvarivanja saradničkih veza.

Smatramo da ovo istraživanje kolegkinice Snežane Kosić ima svoj naučni i puni didaktički doprinos u cilju unapređenja vaspitno-obrazovnih praksi, i u tom smislu Komisija sa zadovoljstvom konstatuje da je master rad kandidatkinje Snežane Kosić na temu: “ Utvrđivanje stepena kvaliteta primjene inkluzivnog obrazovanja u osnovnoškolskom obrazovnom sistemu u III ciklusu”, izrađen po svim kriterijumima koji karakterišu format master rada, i zato Komisija predlaže Vijeću Filozofskog fakulteta da kandidatkinji Snežani Kosić odobri usmenu odbranu ovog rada.

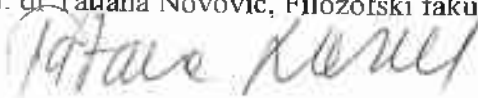
Nikšić, maj 2024.godine

Komisija u sastavu:

Prof.dr Biljana Maslovarić, Filozofski fakultet, Nikšić

Prof. dr Tatjana Novović, Filozofski fakultet, Nikšić

Prof.dr Nada Šakotić, Filozofski fakultet, Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 8. 5. 2024.			
ORG. JED.	PROJ.	PRILOG	VRJEDNOST
01	1531		

PREDLOG ODLUKE-TAČKA 4/4

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:

Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 13. 5. 2025. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Manifestacija agresivnosti kod djece školskog uzrasta (drugi ciklus osnovne škole) Snežane Kosić**, studentkinje Studijskog programa za inkluzivno obrazovanje na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović

УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ - НИКШИЋ

ВИЈЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА

Одлуком Вијећа Филозофског факултета, бр. 01-1312 од 22.04.2024. године, именована је Комисија за оцјену мастер рада под називом *Оглед о појму временског тока*, кандидата Павла Уљаревића.

У складу са чланом 29, став 1, Правила студирања на постдипломским студијама, Комисија подноси следећи

ИЗВЈЕШТАЈ

Павле Уљаревић, студент мастер студија Студијског програма за филозофију на Филозофском факултету у Никшићу урадио је мастер рад на тему *Оглед о појму временског тока*.

Тема овог рада је одобрена 22.04.2024. године на сједници Наставно-научног вијећа Филозофског факултета и одабрана је комисија за његову оцјену у саставу: проф. др Душан Крцуновић, Филозофски факултет - Никшић, проф. др Владимир Дрекаловић, Филозофски факултет - Никшић, проф. др Радоје Головић, Филозофски факултет - Никшић.

Мастер рад кандидата Павла Уљаревића *Оглед о појму временског тока* написан је на 76 страна. Рад је структуриран у седам цјелина. У првом, уводном, дијелу рада кандидат Уљаревић истиче значај проучавања појма временског тока. Он указује да се, генерално говорећи, могу разликовати три типа питања о пужним својствима појмова; питања о природи појмова, питања о природи предмета који потпадају под њих и питања о природи односа између тих појмова и тих предмета. По питању природе односа између појма временског тока и предмета који потпадају под њега поставља се проблем супстанцијалности појма временског тока: да ли је појам временског тока супстанцијалан или трансценденталан појам? По питању природе појма временског тока поставља се проблем комплексности појма временског тока: да ли је појам временског тока прост или сложен? – и, с тим у вези, проблем структуре појма временског тока: каква је структура

појма временског тока? По питању природе предмета који потпадају под појам временског тока јавља се проблем хипо-структуре појма временског тока: да ли је вријеме које потпада под појам временског тока коначно или бесконачно дјеливо? Уочавајући три претходне тачке-питања Уљаревић је створио простор у којем је разрађивао главни дио садржаја свог рада.

У другом дијелу рада кандидат Уљаревић се бави епистемолошким аспектима појма временског тока. У том контексту прво разматра два начина на која појам може да упућује на неки објекат. Наиме, један предмет се може поимати директно или индиректно; супстанцијално или трансцендентално. Супстанцијалност и трансценденталност ствар су односа између појмова и оног на шта они упућују. Кандидат уочава да постоји извјестан однос *пресликавања* који везује супстанцијални појам и предмет који под њега потпада, али не и у случају трансценденталног појма и предмета који под њега потпада. У истој секцији Кандидат разматра структуру и хипо-структуру појма временског тока. У вези са тим указује на могућности да разликујемо просте и сложене облике појмова, оне који су једнодимензионални или вишедимензионални, линеарни или циклични, итд., правећи на тај начин структуралну анализу врста појмова и припремајући методолошки алат за потпуније истраживање којим се бави у мастер раду.

У трећој цјелини кандидат Уљаревић анализира детаљније такозвани појмовно-временски супстанцијализам, схватање по коме појам временског тока пресликава предмете на које се односи. Појам временског тока, другим ријечима, сличан је појмовима боје, бића, простора, итд., а не и појмовима Платоновог најпознатијег ученика, Бахове најбоље композиције, највеће државе на свијету, итд. У овом смијеру Кандидат наводи три аргумента којима поткрепљује своју позицију. Први је такозвани Аргумент о остензивним појмовима. Човјек се преко искуства упознаје са бојама, облицима, звуковима, простором, људима, кућама, итд. – и сви одговарајући појмови су супстанцијални појмови. Но и са временским током се човјек упознаје преко искуства. Из тога би слиједило да је и појам временског тока супстанцијалан појам. Други аргумент је аргумент познат као Аргумент о директном препознавању. Процес подвођења предмета под појам који на њега упућује је различит код трансценденталних и код супстанцијалних појмова. У првом случају, приликом подвођења предмета под одговарајући му појам постоји свијест о објекту који је спољашњи у односу на тај предмет, а преко кога је он дефинисан, док у другом случају

изостаје свијест о било каквом објекту који би био спољашњи у односу на предмет. Кратко речено, процес подвођења предмета под појам који на њега упућује код трансценденталних појмова је индиректан, док је код супстанцијалних појмова директан. При томе „индиректан“ значи: „такав да укључује неке предмету стране идеје“, а „директан“: „такав да не укључује никакве предмету стране идеје“. Уљаревић показује да појам промјене и временског тока спада у други тип појмова. Коначно, трећи аргумент који наводи у циљу одбране властите позиције је Историјски аргумент. Овај аргумент он износи у облику сложеног аргумента састављеног од шест корака, образлажући аналитички сваки од њих, износећи значајан број примјера, контрааргумената као и одговора на њих.

У четвртм дијелу рада описна је структура појма временског тока кроз аспекте појмовно-временског редуктивизма и теорију дискретног низа. У прилог појмовно-временском редуктивизму Уљаревић наводи и анализира сљедећи аргумент:

- (1) Постоји сложена, супстанцијална, не-циклична дефиниција временског тока.
- (2) Сваки појам за који постоји сложена, супстанцијална и не-циклична дефиниција је сложен појам.
- (3) Према томе, појам временског тока је сложен појам.

Теорију дискретног низа анализира у контексту појмовно-временског моментализма који је епистемолошки корелат *временског* моментализма и појмовно-временског интервализма као корелата *временског* интервализма. Временски моментализам стоји иза становишта да је вријеме сачињено од тренутака. С друге стране, временски интервализам стоји иза становишта према којем су временски интервали сачињени искључиво од мањих временских интервала: временски интервали немају временске дијелове који би били нешто друго, а не временски интервали.

У петом дијелу рада Кандидат се бави појмовно-временским атолизмом, прецизније, теоријом непојамности и теоријом необичности, односом теорије непојамности и појмовно-временским атолизмом, условном и укупном вјероватноћом појмовно-временског атолизма. У овом дијелу даје и специфичну дефиницију појма непојамности према којој је један предмет за неки субјекат непојаман ако и само ако тај субјекат није у стању да оформи појам која би тачно пресликавао тај предмет. Такође Кандидат износи властито оригинално становиште према којем би требало квантификовати појам

непојамности – тако да се говори не о појмљивим или непојамним предметима, него о мање или више појмљивим предметима. Према тој тврдњи предмети би били мање или више појмљиви у зависности од прецизности с којом се могу концептуално пресликати.

У шестом дијелу рада кандидат Уљаревић се бави сазнајно-временским релативизмом и његовим аспектима. Разматра два конкретна аргумента у прилог овакве врсте релативизма, Аргумент о солипсизму садашњег тренутка и Историјски аргумент, анализирајући њихове позитивне и негативне стране. Он излаже критику појединих структурно-временских аргумената користећи Гвиаздин аргумент у прилог временском атомизму, Кантов аргумент у прилог временском финитизму, Крејг и Синклеров аргумент о бесконачном бројању. Када је ријеч о проблему коначне или бесконачне дјелјивости времена Кандидат показује да се у вези са тим проблемом још увијек не може знати да ли је рјешив или не. С једне стране, наиме, уколико би честична физика дошла до налаза о синхронизованом, дискретном кретању честица, онда би се, с високим степеном поузданости могло тврдити да је вријеме коначно дјелјиво. С друге стране, ако се до таквих налаза не дође – гада се ипак не може тврдити да је вријеме бесконачно дјелјиво, јер је увијек могуће да су чак и најситнији временски интервали сачињени од исувише великог броја временских атома да би се њихово постојање, на мјерљив начин, одражавало на понашање честица. Једном ријечју: уколико би временски атомизам био истинит, и уколико би природни процеси били сачињени од довољно малог броја временских атома, временски атомизам би се могао потврдити емпиријским путем.

У посљедњој секцији која представља завршна разматрања даг је резиме комплетне анализе текста као и закључак након спроведеног истраживања. Као главни референтни проблем - циљ истраживања постављен је проблем супстанцијалности појма временског тока. Као главни конотативни проблеми – циљеви истраживања постављени су проблем сложености појма временског тока и шири проблем структуре појма временског тока. Као главни денотативни проблем – циљ истраживања постављен је проблем хипо-структуре појма временског тока. На проблем супстанцијалности појма временског тока одговорено је појмовно-временским супстанцијализмом – схватањем по коме је појам временског тока супстанцијалан појам. На проблем сложености појма временског тока одговорено је појмовно-временским редуктивизмом – схватањем по коме је појам временског тока сложен појам. На проблем структуре појма временског тока одговорено је теоријом дискретног низа

– тврђењем да је појам временског тока структурно еквивалентан појму: линеарни низ тренутака, повезаних дискретним временским односима. На проблем хипо-структуре појма временског тока одговорено је појмовно-временским атомизмом – схватањем по коме је вријеме које потпада под појам временског тока коначно дјелјиво. Кандидат је у истраживањима успјешно користио различиту методологију којом су доминирале аналитичка и компаративна метода.

Кандидат Павле Уљаревић је у свом мастер раду успјешно обрадио тему *Оглед о појму временског тока*. Комисија констатије да мастер рад кандидата Павла Уљаревића, на тему *Оглед о појму временског тока*, испуњава нормативе који важе за мастер тезе, те стога предлаже Наставно-научном вијећу Филозофског факултета Универзитета Црне Горе да одобри усмену одбрану овог рада.

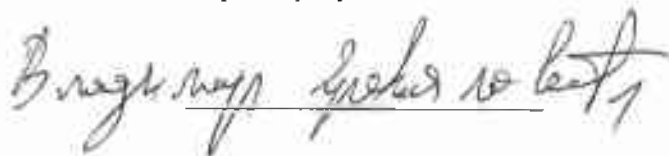
Никшић, 08.05.2025. године

Комисија:

Проф. др Душан Крцуновић, члан
Филозофски факултет - Никшић

Проф. др Владимир Дрекаловић, ментор
Филозофски факултет - Никшић

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET

NIKŠIĆ			
8.5.2025.			
PRILISAK	ORG. JED.	POS.	VRJEDNOST
01	1629		

Проф. др Радоје Головић, члан
Филозофски факултет - Никшић

PREDLOG ODLUKE-TAČKA 4/5

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:

Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 13. 5. 2025. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Ogled o pojmu vremenskog toka** studenta Pavla Uljarevića Studijskog programa za filozofiju na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

DEKANKA

Prof. dr Tatjana Novović

NIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ
VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, br. 01-299 od 30.01.2024. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada, pod naslovom *Realizacija matematičkih sadržaja u korelaciji sa upoznavanjem okoline u srednjoj uzrasnoj grupi*, kandidatkinje Andree Đinović

U skladu sa članom 22, stav 1, Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, Komisija podnosi sljedeći

IZVJEŠTAJ

Andrea Đinović student master studija Studijskog programa za predškolsko vaspitanje i obrazovanje na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je master rad na temu *Realizacija matematičkih sadržaja u korelaciji sa upoznavanjem okoline u srednjoj uzrasnoj grupi*. Tema ovog rada odobrena 30.01.2024. godine na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta i odabrana je komisija za njegovu ocjenu, u sastavu: prof. dr Veselin Mićanović, Filozofski fakultet – Nikšić, prof. dr Biljana Maslovarić, Filozofski fakultet – Nikšić, Dr Mirko Đukanović, Filozofski fakultet– Nikšić.

Master rad kandidatkinje Andree Đinović -*Realizacija matematičkih sadržaja u korelaciji sa upoznavanjem okoline u srednjoj uzrasnoj grupi* napisan je na 79 strana. Rad se sastoji iz dva povezana dijela – teorijskog i empirijskog. U teorijskom dijelu razmatraju se najvažniji aspekti teme, dok se u empirijskom ispituje kako se oni primjenjuju u stvarnoj praksi. Ovakva podjela omogućava bolje razumijevanje problema i daje širu sliku o uticaju koji određeni faktori imaju. Kombinovanjem teorije i praktičnih nalaza, rad nudi zaokruženo i jasno sagledavanje obrađene teme.

Empirijski dio rada temelji se na jasno postavljenom metodološkom okviru koji omogućava detaljnu i organizovanu analizu istraženih pitanja. Dobijeni rezultati prikazani su pomoću deskriptivne statistike, a njihov prikaz je dodatno olakšan vizuelnim sredstvima, poput histograma, radi boljeg razumijevanja najvažnijih prikaza rezultata.

U uvodnom dijelu rada, kandidatkinja Andrea Đinović govori o značaju povezivanja matematičkih sadržaja s aktivnostima upoznavanja okoline kod djece predškolskog uzrasta. Kroz prikaz relevantne literature i primjera iz prakse, kandidatkinja Đinović ističe da ovakav metodički pristup omogućava djeci da matematiku doživljavaju kao dio svakodnevnog iskustva, a ne kao apstraktan i odvojen sadržaj. Poseban akcenat je stavljen na potrebu da se aktivnosti usklade s razvojnim mogućnostima djece, uz fokus na intuitivno razumijevanje i istraživačko učenje. Đinović navodi da vaspitač ima značajnu ulogu u osmišljavanju i vođenju aktivnosti koje povezuju matematičke pojmove s prirodnim i društvenim okruženjem.

Kandidatkinja Andrea Đinović u prvoj tematskoj cjelini ukazuje na značaj realizacije matematičkih sadržaja u korelaciji sa upoznavanjem okoline u srednjoj vaspitnoj grupi. Ističe da su matematika i upoznavanje okoline međusobno povezani i da se njihova kombinacija u svakodnevnim aktivnostima pozitivno odražava na cjelokupan razvoj djece. Kroz aktivnosti u prirodnom i društvenom okruženju, djeca spontano usvajaju matematičke pojmove kao što su brojevi, oblici, veličine i prostorni odnosi.

Kandidatkinja Andrea Đinović u drugoj tematskoj cjelini analizira realizaciju metodičkog pristupa u nastavi matematike u korelaciji sa upoznavanjem okoline u srednjoj uzrasnoj grupi. U ovoj fazi, djeca prepoznaju osnovne matematičke pojmove poput brojeva i oblika, te koriste jednostavne matematičke operacije. Važno je povezati ove matematičke vještine sa životnim situacijama, jer djeca kroz ovu korelaciju prepoznaju matematiku kao alat za rješavanje svakodnevnih problema. Na ovaj način, matematički sadržaji postaju relevantni i korisni za njihovu svakodnevnicu. Igra i istraživanje se koriste kao metode koje omogućavaju djeci aktivno učenje, jer kroz igru djeca ne samo da usvajaju matematičke pojmove, već i razvijaju kreativno razmišljanje. Takođe, primjena konkretnih materijala, poput mjernih instrumenata, omogućava djeci da direktno dožive kako se matematički pojmovi primjenjuju u stvarnom životu.

Kandidatkinja Đinović u trećoj tematskoj cjelini detaljno razmatra ulogu vaspitača u realizaciji matematičkih sadržaja u korelaciji sa upoznavanjem okoline, naglašavajući značaj ovog pristupa za razvoj dječjih kognitivnih sposobnosti. U srednjoj uzrasnoj grupi djeca već posjeduju određena predznanja koja vaspitači mogu iskoristiti kroz kreativne aktivnosti, igre i neposredno istraživanje prirodne okoline. Vaspitač je značajan u kreiranju podsticajnog okruženja koje podstiče djecu na istraživanje matematičkih pojmova, kao što su oblici, brojevi i prostorni odnosi. Aktivnosti poput brojanja biljaka, poređenja veličina ili istraživanja geometrijskih oblika u prirodi omogućavaju djeci da matematiku dožive u kontekstu stvarnog života.

Uloga vaspitača uključuje fleksibilnost u odabiru metoda rada, od tradicionalnih pristupa do modernih, kao što su igre, timske aktivnosti i upotreba multimedijalnih alata. Kroz igre i istraživačke aktivnosti djeca ne samo da usvajaju osnovne matematičke pojmove, već razvijaju i socijalne vještine. Takođe, uloga vaspitača obuhvata i pripremu za efikasnu realizaciju matematičkih sadržaja, što podrazumijeva poznavanje pedagoških metoda i korišćenje okoline kao sredstva za učenje.

U drugom poglavlju master rada, kandidatkinja Đinović jasno definiše istraživački problem, postavljajući ga kao temelj za detaljnu analizu sa naglaskom na njegovu važnost u okviru savremenih pedagoških pristupa u predškolskom vaspitanju i obrazovanju. Problematika je pažljivo obrađena kroz identifikaciju ključnih elemenata koji zahtijevaju dublje istraživanje, čime se ukazuje na kompleksnost i relevantnost ove teme u kontekstu savremene pedagoške prakse. Preciznim određivanjem predmeta istraživanja, kandidatkinja ističe suštinske aspekte fenomena koji će biti predmet detaljne empirijske analize.

Cilj istraživanja jasno je usmjeren na ispitivanje stavova vaspitača o načinu realizacije matematičkih sadržaja u povezanosti s upoznavanjem okoline u srednjoj uzrasnoj grupi. Istraživanje se fokusira na dublje razumijevanje njihovih iskustava i pristupa u praksi. Ovakav cilj obuhvata važne aspekte pedagoškog rada i pruža osnovu za bolje sagledavanje faktora koji utiču na planiranje i izvođenje obrazovnih aktivnosti u ovom kontekstu. Preciznim formulisanjem istraživačkih hipoteza, kandidatkinja postavlja jasne teorijske pretpostavke koje će biti provjerene kroz empirijsko istraživanje, čime se obezbjeđuje čvrst metodološki okvir za realizaciju istraživanja.

U ovom istraživanju korišćena je metoda teorijske analize, koja je primijenjena prilikom definisanja problema, predmeta, cilja, istraživačkih zadataka i hipoteza. Takođe je primijenjena deskriptivna metoda s ciljem identifikovanja iskustvenih stavova vaspitača u vezi sa realizacijom matematičkih sadržaja u korelaciji sa upoznavanjem okoline u srednjoj uzrasnoj grupi. Za prikupljanje podataka korišćen je anketni upitnik koji sadrži 24 pažljivo odabrana pitanja, osmišljenih da obuhvate ključna područja u vezi sa stavovima vaspitača o pomenutoj korelaciji. Ovaj instrument omogućio je detaljno prikupljanje podataka i provjeru postavljenih hipoteza. Istraživanje je sprovedeno na ukupnom uzorku od 100 vaspitača iz Nikšića i Podgorice.

Kandidatkinja je pomoću anketnog upitnika prikupila podatke od vaspitača o integraciji matematičkih sadržaja sa temama iz okoline u radu sa djecom. Većina vaspitača redovno primjenjuje ovakav pristup, što ukazuje na visok nivo svijesti o značaju međupredmetnog povezivanja.

Kandidatkinja Đinović došla je do značajnih rezultata istraživanja u vezi sa motivacijom djece za matematičke aktivnosti povezane s okolinom. Većina vaspitača (54%) smatra da su djeca uvijek motivisana za takve aktivnosti, dok 32% misli da su djeca često motivisana. Manji broj (8%) smatra

da su djeca povremeno motivisana, dok samo 6% smatra da djeca nikada nisu motivisana. Ovi podaci pokazuju da integracija matematičkih sadržaja s temama iz okoline pozitivno utiče na motivaciju djece. Takođe, većina vaspitača (64%) smatra da takav pristup ima veoma pozitivan efekat na socijalnu interakciju među djecom, jer podstiče saradnju i zajedničko rešavanje problema. Povezivanje matematičkih sadržaja sa svakodnevnim iskustvima takođe ima pozitivan uticaj na sposobnost djece da povežu teorijska znanja sa praktičnim iskustvima, što je prepoznato od strane 48% vaspitača. Kroz aktivnosti koje integrišu matematiku s prirodom, djeca lakše razumiju apstraktne pojmove, kao što su geometrijski oblici. Vaspitači takođe smatraju da djeca postaju angažovanija i motivisanija za učenje kada je matematika povezana sa stvarnim životom. Djeca razvijaju socijalne vještine kroz grupni rad i povećavaju kreativnost u rješavanju matematičkih zadataka.

Rad kandidatkinje Andree Đinović na temu *Realizacija matematičkih sadržaja u korelaciji sa upoznavanjem okoline u srednjoj uzrasnoj grupi* predstavlja značajan doprinos u oblasti metodike vaspitno-obrazovnog rada, nudeći inovativne pristupe koji povezuju matematičke koncepte sa svakodnevnim upoznavanjem okoline i iskustvima djece.

S obzirom na ispunjenje svih normativnih zahtjeva za master teze, Komisija predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

Nikšić, 12.05. 2025. god.

Komisija u sastavu:

Prof. dr Veselin Mićanović, mentor
Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Biljana Maslovarić, član
Filozofski fakultet Nikšić

Dr Mirko Đukanović, član
Filozofski fakultet Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 12. 5. 2025.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRJEDNOST
01	1563		

PREDLOG ODLUKE-TAČKA 4/6

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:

Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici 13. 5. 2025. godine donijelo

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Realizacija matematičkih sadržaja u korelaciji sa upoznavanjem okoline u srednjoj uzrasnoj**, Andree Đinović studentkinje Studijskog programa za predškolsko vaspitanje i obrazovanje na Filozofskom fakultetu.

II

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović